

***(Alte) câteva observații referitoare la pseudo-teologia și ethos-ul
mișcărilor de tip carismatic***

Drd. Otniel Vereș

De la început sînt dator să fac câteva observații pentru a clarifica ideea de ansamblu a acestui articol și, de asemenea, pentru a preîntîmpina (*n.b.* nu a anula) posibile neînțelegeri sau dezacorduri legate de metoda, forma sau conținutul său.

Mai întîi, trebuie spus că este o situație oarecum ironică sau cel puțin ciudată să fii pus în fața formulării sau definirii unei teologii care încă nu există, fapt care crește exponențial dificultatea acestei sarcini. De ce afirm acest lucru? În articolul său, *S-a aprins focul trezirii spirituale în România*, Iosif Țon declară: „În zilele următoare, cu ajutorul Duhului Sfânt, vă voi explica elementele esențiale ale acestei treziri și, împreună cu conducătorii acestei mișcări, **vom căuta să definim teologia acestei treziri spirituale**” (subl. mea). În treacăt fie spus, marile treziri din secolul XVIII sau XIX au pornit de la teologii solid formulate, în care esența problemei privea îndreptățirea și justificarea credinciosului înaintea lui Dumnezeu, nu lucrarea Duhului Sfânt, ori darurile miraculoase. Duhul Sfânt lucra, era în primul rînd Subiectul, Autorul schimbării, al convertirilor, nu subiectul de dezbatere teologică. Chiar dacă există dovezi și mărturii istorice că uneori trezirile erau însoțite de manifestări să spunem mai „speciale”, ori mai atipice pentru etosul tradițional, oricine parcurge istoria și relatările acelor treziri poate înțelege limpede că nu darurile sau manifestările miraculoase ale Duhului Sfânt erau centrul atenției. Prin urmare să reținem această direcție inversată: dacă atunci trezirea venea în urma predicării Scripturii pe baza unei teologii solide, astăzi doctrina este trecută în planul secundar și „decurge” din trezire. După cât se pare, teologia Străjerilor se face „din mers”.

În al doilea rînd, observațiile pe care le voi face privesc nu doar mișcarea Străjerilor, ci și mișcărilor care se încadrează în aceeași tendință generală, dintre care mai amintesc una cu un impact tot mai pronunțat și în țara noastră, ELLEL Ministries, condusă de Peter Horrobin (vezi www.ellelromania.ro).

Sigur, având în vedere caracterul prin excelență non-denominațional al acestor mișcări și organizații, este greu de crezut că se va ajunge la o formulă dogmatică comună bine conturată și aplicată în profunzime. Sunt de observat, prin urmare, aspectele doctrinare fundamentale deosebit de generale, afirmații vagi, atotcuprinzătoare – acolo unde acestea există, de exemplu pe site-ul ELLEL – care, prin generalitatea lor (de exemplu „Dumnezeu este Trinitate”, „Dumnezeu Tatăl îi iubește pe toți oamenii” – cine s-ar opune acestor învățături?), au avantajul de a cuprinde sub aceeași umbrelă reprezentanți din numeroase tradiții confesionale, dar nu fac în cele din urmă decât să adâncească amalgamul și confuzia dogmatică.

Acum, chiar dacă nu avem de-a face, cel puțin în cazul mișcării Străjerilor, cu o teologie bine și sistematic elaborată, manifestările și acțiunile lor izvorăsc dintr-un rezervor dogmatic, uneori inconștient asumat, pe care putem încerca să îl conturăm. Pe de altă parte, putem ajunge oarecum „inductiv” la formulări cu un anumit grad de generalitate dogmatică, pornind de la afirmațiile cuprinse în sutele de comentarii și reacții ale susținătorilor acestei poziții și – în ce mă privește – din discuții personale cu astfel de persoane.

În al treilea rând, pentru că aspectele discutate reclamă timp și efort intelectual enorm, reflectat în bibliotecile întregi scrise asupra acestor subiecte, observațiile pe care le fac sînt la rîndul lor generale, în sensul că duc discuția la un nivel principial și metodologic. De aceea, aceste rînduri nu sînt o **analiză** riguroasă și sistematică a fenomenului în totalitatea aspectelor sale, ce implică deopotrivă dogmatica și exegeza. Autorul lor nu poate exprima o asemenea pretenție, evident nefondată. Pun înainte mai degrabă **elemente** și **materiale** care pot duce la o astfel de analiză și la dezvoltări ulterioare. În plus, sînt sigur că foarte multe aspecte doctrinare și exegetice vor fi discutate de participanții la comentariile și intervențiile ulterioare, care vor întregi întreprinderea mea. De asemenea, aștept cu nerăbdare contribuția unui bun prieten în această discuție, care va clarifica mai multe aspecte ale acestei probleme. În final, chiar dacă încercarea mea este de natură teoretică, ea nu este lipsită de accente și observații personale, precum și, mai rar, de tonuri polemice. Credem însă că modul în care ele fac parte din configurația textului nu va impieta asupra validității argumentării.

Trec, aşadar, la articularea acestor elemente care privesc trei direcții: observații ce țin de metodologia teologică, observații de ordin hermeneutic și exegetic și observații de ordin practic.

1. Observații de metodologie teologică

Orice teologie își definește în mod clar punctul de plecare în funcție de care și în jurul căruia își va contura și formula afirmațiile dogmatice. Această etapă inițială este atât de importantă, deoarece ea da „forma” teologică finală, încât nu o putem accentua suficient niciodată. Voi încerca să condensez cât de mult posibil ideile ce urmează.

Pentru a circumscrie discuția la domeniul teologiei protestant evanghelice, în general vorbim despre două puncte de plecare a teologiei: **revelația** și **Dumnezeu**. Unii teologi au pornit de la existența lui Dumnezeu, alții de la revelația Sa, generală și specială, în vocabularul teologic. Însă poți vorbi despre Dumnezeu fără să știi cum este El? Teologul american Carl F. H. Henry a propus o abordare care, în opinia noastră, reușește să păstreze echilibrul între cele două piste de pornire. El a numit revelația lui Dumnezeu **axioma epistemologică** a teologiei, iar existența lui Dumnezeu **axioma ontologică**. Așadar, Dumnezeu există, iar noi Îl cunoaștem numai pentru că ni s-a revelat în natură și creație, dar mai ales în Cuvântul Său. Sigur, revelația supremă a lui Dumnezeu are loc în Fiul Său, care transcende revelația înscripturată, dar nu putem trece peste faptul că tot ce știm despre Dumnezeu și despre Fiul Său se găsește tot în Scripturi. Prin urmare, Scriptura devine decisivă în orice fel de argumentație teologică și, dacă ne uităm la dezvoltarea diacronică a teologiei creștine vom vedea că marile bătălii au pornit întotdeauna de la felul în care înțelegem Scripturile.

Și aici ajungem la primul aspect deficitar pe care, în opinia noastră, îl putem detecta în teologia ce stă la baza acestei mișcări. Ea nu doar că nu își definește punctul de pornire, dar adaugă un al treilea: **experiența**. Am putea merge chiar mai departe și să afirmăm că, în realitate, nu atât la nivel verbal, cât practic, experiența devine ea însăși punctul de plecare. Să nu fim înțeleși greșit: experiența practică a credinciosului este vitală pentru evitarea unui dogmatism arid și al unei vieți lipsite de orice înflăcărare și pasiune a Duhului Sfânt, dar ea nu poate și nu trebuie să intervină în definirea unei

teologii biblice autentice, tocmai datorită pericolului enorm al (auto)înșelării. Experiența decurge din Adevăr, nu invers. Iată de ce proclamarea creștină a acordat o importanță capitală rațiunii, înțelegerii, învățaturii, doctrinei, schimbării minții. Ca amănunt interesant ne putem gândi la faptul că, în unele cazuri, cateheza în primele secole dura chiar și trei ani.

Sigur că, dincolo de alte cauze, accentul aproape exclusiv pus pe experiență provine și din dificultatea, amintită mai sus, de a formula o teologie coerentă într-un mediu denominațional atât de divers. Prin urmare motorul acestor mișcări devine experimentarea darurilor miraculoase.

Nu voi mai insista asupra acestei idei. Cred că declarațiile „programatice” ale pionierilor acestor mișcări vorbesc de la sine. Cititorii sînt rugați să parcurgă, ca material didactic, articolul lui Ioan Demeter: *Așa a luat ființă lucrarea străjerilor* (http://www.strajeri.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=56:promisiune-implinit&catid=36:asa-a-luat-fiinta-lucrarea-strajerilor&Itemid=55), pentru a vedea modul în care experiența determină doctrina. Iată un exemplu: după ce amintește modul în care s-a produs prima vindecare, autorul declară „**Astfel am realizat că Cuvîntul lui Dumnezeu din Romani 5:17 ...**” (subl. mea). Ioan Demeter continuă: „Au urmat alte conferințe în diferite zone ale țării, s-au întîmplat lucruri mari care pot fi explicate în Ioan 14:12, și **am ajuns la urmatoarea concluzie**. Isus din Nazaret era un om; oamenii nu știau căci El este Dumnezeu, dacă ar fi știut nu l-ar fi omorât” (subl. mea).

Pe lângă toate acestea, chiar și atunci când direcția pare inversă (i.e. de la Scriptură la experiență) se poate observa o folosire a Scripturii mai mult ilustrativă, cu rol de confirmare a experienței sau ca rampă de lansare pentru a ajunge la concluziile deja stabilite asupra experienței. Însă cu privire la folosirea Scripturii vom reveni în partea a doua a observațiilor.

Declarațiile pastorului Chris (<http://www.bisericiulvietii.ro/wp-content/uploads/2009/09/faiths-proclamations-in-romanian.pdf>), ale cărui legături cu sau influențe asupra mișcării străjerilor considerăm că au fost clar arătate, sînt și mai concludente în această privință a priorității și caracterului decisiv al experienței. De fapt, întregul text este un exemplu în acest sens.

Închei această primă secțiune arătând că, în cele din urmă, avem de-a face cu un veritabil amalgam teologic, în care Dumnezeu, Scriptura și experiența sînt împletite într-un mod care produce confuzii atît la nivel dogmatic, cît și experiențial. Vom vedea acest lucru pe parcurs.

2. Observații de ordin hermeneutic și exegetic

Sînt enorm de multe lucruri de spus la acest punct, iar majoritatea acestor aspecte vor decurge unele din altele. Amintesc doar următoarele, cu specificația că exemplele concrete sînt, din lipsa spațiului, selective, nicidecum exhaustive:

O abordare „plată” a Scripturii. Un aspect extrem de important și care explică modul în care decurge argumentația susținătorilor acestor poziții. Ceea ce **pare** să fie punctul forte al acestor mișcări, din punct de vedere al interpretării Scripturii, este faptul că **pare** să ia Scriptura așa cum este, să o creadă pe cuvânt. Din acest punct de vedere mișcarea **pare** adînc ancorată în Scripturi. Formulată prozaic, argumentul sună astfel: „Dacă așa scrie, așa trebuie să fie”, cu referire la daruri miraculoase, semne, etc. Ne confruntăm în această abordare cu un literalism dus la extrem. Susținătorii fac din aceasta adesea un motiv de laudă, spre deosebire de cei care, în viziunea lor, denaturează Scriptura, o mînuiesc cum doresc ei, o supun analizelor și deducțiilor omenești, popular spus, „nu o iau așa cum scrie”. Parcurgerea comentariilor venite din partea simpatizanților și susținătorilor acestor învățături arată limpede acest lucru.

Am spus că acesta „pare” să fie punctul forte, deoarece lucrurile nu sînt nici pe departe atît de simple. În treacăt fie spus, fără deducții, inferențe, argumentații logice și teologice nu am putea susține o mulțime de opinii, doctrine secundare sau aplicații practice (de exemplu opoziția față de avort).

În această abordare „plată” a Scripturii nu se mai ține cont de concepte teologice și metode hermeneutice dintre care amintim cîteva, nu neaparat în mod sistematic: revelația progresivă, relația Vechiul Legământ-Noul Legământ, contextul temporal-spațial-cultural al diferitelor texte, contextul canonic imediat și general, limbaj figurat, metaforic, retoric, unicitatea anumitor evenimente în cadrul lucrării lui Dumnezeu în istorie, caracterul diferit al scrierilor biblice (istorie, narațiune, poezie, profeție) și am

putea continua. Totul este luat „așa cum scrie” și pe același plan, de la Geneza la Apocalipsa: de exemplu, dacă s-a spus că ucenicii vor lua șerpi în mână, așa trebuie să fie. În acest fel se ajunge la argumentații de genul celui întâlnit într-un comentariu: dacă Cristos este același ieri, azi și în veci, ce a făcut El ieri trebuie să se poată face și astăzi, deci miracolele există. Mi-e aproape imposibil să răspund stupidității unei astfel de argumentări.

Contează prea puțin sau deloc – ca să mai dăm un exemplu – dacă unele texte sînt scrise mai tîrziu decît altele (de exemplu, nu are nicio importanță că în epistolele tîrzii nu se vorbește nimic despre miracole și darurile Duhului, iar accentul este aproape exclusiv pus pe învățătură), ori unei audiențe diferite sau dacă acoperă o perioadă istorică timpurie sau tîrzie. Acestea sînt „șiretlicuri” teologice folosite de cei care denaturează Scriptura. Prin urmare, acești adepți se simt total îndreptățiți să se pună în locul apostolilor, ba chiar al lui Isus Cristos și să trăiască într-o perpetuă sărbătoare a Rusaliilor.

Ceea ce rezultă de aici este o teologie versatilă, difuză, „lichidă” cu care se poate intra greu în dezbateri, deoarece discuția nu se poartă în aceiași termeni și nu pornește de la aceleași premise. Personal, am purtat astfel de discuții, iar concluzia a fost că o astfel de teologie „cade întotdeauna în picioare”, deoarece persoana obișnuită să argumenteze în categoriile teologice și exegetice clasice nu va avea sorți de izbîndă în fața celui care va scoate din mîncă întotdeauna un alt verset biblic, indiferent dacă locul sau contextul său se potrivesc sau nu discuției.

Nu există cadru interpretativ sau cheie hermeneutică în acest tip de abordare, cum ar fi tensiunea **deja-nu încă** ce permite credinciosului să înțeleagă dinamica dintre starea prezentă a creștinului cu toate neajunsurile, luptele, eșecurile ei și deplinătatea și desăvîrșirea stării finale cînd „El va șterge orice lacrimă din ochii lor. Și moartea nu va mai fi. Nu va mai fi nici tînguire, nici țipăt, nici durere” (Apocalipsa 21:4). Pentru cititorii de limbă engleză recomandăm lucrarea incontestabilă asupra acestui subiect a lui Oscar Cullmann, *Christ and Time*.

La fel, nu se face deosebirea între *puterea* lui Dumnezeu și *planul* lui Dumnezeu sau între ceea ce poate să facă Dumnezeu (în realitate totul, orice) și ceea ce face, conform planului Său pe care l-a dezvăluit în mod progresiv de-a lungul timpului și istoriei. De aceea, Dumnezeu **poate** să ne vindece de orice boală, dar uneori alege să nu o

facă, din diferite motive, ba chiar să ne lase să suferim fizic pînă la moarte (asemenea lui Pavel, de exemplu).

Scoaterea textelor din context. De fapt acesta este un corolar al primei probleme menționate. Nu voi stăruî asupra acestui aspect. Este suficient să ne uităm la modul în care este utilizată Scriptura în textele acestor oameni. Cred că „Proclamațiile credinței” sînt cel mai bun exemplu în acest sens. Textele sînt extrase din contextul lor într-un mod care șterge dintr-o lovitură bibliotecii întregi de lucrări exegetice.

Inconsistența hermeneutică: trecerea cu vederea a textelor „incomode”. Chiar și în această abordarea numită de noi „plată”, multe texte care susțin o poziție opusă acestora sînt trecute sub tăcere sau minimalizate. Tot aici se poate aminti că, deși așa-numitele argumente „din tăcere” (folosite de ambele tabere) nu sînt neapărat capitale, nu se pot trece cu vederea implicațiile faptului – „driblat” prea ușor – că în epistolele tîrzii ale lui Pavel și ale celorlalți apostoli nu se mai vorbește nimic despre darurile miraculoase ale Duhului Sfînt, ba mai mult sînt subliniate darurile care au de-a face cu învățătura Trupului lui Cristos.

Din această observație rezultă următorul aspect:

O imagine biblică incompletă și, uneori, denaturată atît din punct de vedere doctrinar, cît și practic. Din nou avem de-a face cu un corolar al punctului anterior. Sub acest aspect, portretul pe care o astfel de teologie îl zugrăvește despre Dumnezeu, om, istorie, diavolul și alte chestiuni este denaturat și incomplet. Voi da cîteva exemple: imaginea Bibliei despre experiența umană a credinciosului este mult mai complexă, mai variată și mai subtilă decît ne lasă să credem promotorii acestei teologii triumfaliste. Este de ajuns să ne uităm la numeroșii psalmi de jale, de revoltă, nedumerire, eșec, la experiența lui Iov, la textul din Evrei 12:7-13 și am putea continua. În cele din urmă, exemplul suprem este însăși viața de pe pămînt a lui Isus Cristos, care din punctul de vedere al filozofiei hiperoptimiste a acestor mișcări a fost un eșec răsunător. Biblia arată cu sinceritate panopia sentimentelor, trăirilor și experiențelor umane. Călătoria

creștinului nu este un urcuș continuu, din victorie în victorie, ci este presărată și cu gropile adânci ale deznădejdiei, bolilor, disperării, neînțelegerii, nedumeririi, eșecurilor și, în final ale morții. Această hermeneutică biruitoare păcătuiește prin faptul că nu dă seama de toate datele experienței omului.

Dumnezeu devine în această imagine triumfalistă un părinte exclusiv iubitor, un fel de „cutie” cu daruri pentru copiii Săi, care poate fi deschisă prin „declanșatorul” Duhului Sfânt. Iată un exemplu al pneumatologiei de tip Ellel: „Duhul Sfânt eliberează puterea lui Dumnezeu în viața credinciosului”. Adesea cititorul unor astfel de rînduri rămîne cu impresia reducerii Persoanei Duhului Sfânt la nivelul unei forțe, al unei energii pozitive.

Exegeză dubioasă și deficitară bazată pe texte insuficiente, altele neclare sau singulare. Există o regulă hermeneutică pe cît de veche, pe atît de actuală și de utilă: interpretarea textelor neclare se face în lumina celor clare. Bapțiștii, în principal, au mai stabilit o regulă: doctrina nu se face pe baza unui singur text.

Printre exemplele din această categorie amintim: o întreagă filozofie a lucrării miraculoase pornind de la o afirmație a lui Isus: „Lucrări mai mari veți face”; textul din Iacov despre ungerea cu untdelemn (5:14); textele pe care se bazează învățătura conform căreia un creștin poate fi locuit de satan (Matei 12:43-45; Luca 11:24-27); învățătura potrivit căreia orice boală are ca sursă un duh necurat, pornind de la exemplul vindecării slăbănogului din Matei 9:1-8 (iertarea spirituală precedă vindecarea trupească); însuși fenomenul vorbirii în limbi, dacă e să ne referim la învățătura apostolică din epistole, apare doar în 1 Corinteni.

Nu trebuie să uităm un lucru: Scriptura nu poate contrazice Scriptura. Ori de cîte ori avem de-a face cu texte mai dificile, trebuie să le așezăm în imaginea de ansamblu și, uneori, să recunoaștem smeriți că interpretarea definitivă ne scapă. „Dincolo” vom cunoaște deplin. Trebuie evitată cu orice preț încercarea de a forța textele să intre în categoriile noastre hermeneutice. De exemplu, o persoană de orientare calvinistă (cum este autorul acestor rînduri) nu poate evita textele care vorbesc în mod real, nu retoric, de alegerea liberă a omului. Este de preferat să păstrăm tensiunea textului, decît să violentăm textul Scripturii.

Să ne gândim, în aceeași ordine de idei, ce s-ar întâmpla dacă ne-am construi doctrina despre mântuire pe baza textului din 1 Timotei 2:15, conform căruia femeia „va fi mântuită prin nașterea de fii”. Orice ar însemna acest text (nu este locul să intrăm în exegetarea lui), nu poate contrazice învățătura clară a Bibliei cu privire la mântuirea exclusivă prin credința în Cristos. La fel, oricum am explica pilda cu duhul necurat ieșit din om, care se întoarce în casa „goală”, acest text nu se poate opune cuvintelor răspicate ale lui Isus despre imposibilitatea unei împărății de a se dezmina singură și textelor la fel de clare ale lui Pavel despre absurditatea locuirii împreună a lui Cristos și a lui Belial (2 Corinteni 6:14-15) și mai ales despre locuirea credinciosului de către Duhul Sfânt (Romani 8:1-11). Credinciosul nu poate fi locuit de două împărății antagonice, nu poate cădea într-un fel de schizofrenie spirituală.

Mai grav este faptul că toate elementele hermeneutice și exegetice enumerate pînă aici afectează în mod serios alte doctrine fundamentale ale Scripturii și creează un **cadru general de gândire cu îngrijorătoare accente de gnosticism**.

Și numai la acest punct este loc de un întreg tratat. Printre altele este greu să reduci la o simplă definiție un fenomen religios și cultural atît de complex ca gnosticismul. Ca fenomen cultural și cadru de gândire încă actual a fost studiat printre alții de românul Ioan Petru Culianu (vezi *Arborele gnozei, Gnozele dualiste ale occidentului*). Fac însă observația de mai sus pornind de la definiția gnosticismului actual dată de reputatul teolog britanic N. T. Wright: „Gnosticismul declară că lumea spațiului, timpului și materiei este trivială sau irelevantă, că unele ființe umane au o scînteie divină în ele, care trebuie deslușită și trăită, că pentru aceasta ai nevoie nu de moartea și învierea lui Isus, ci mai degrabă de iluminarea pe care o poți primi de la El și că atunci cînd ajungi la această iluminare, te va conduce nu la lumea politicii, a misiunii pentru dreptate și pace, ci la cultivarea propriei spiritualități” (întregul text al lui Wright, care nu are ca subiect principal gnosticismul, se poate accesa la adresa <http://www.heavenlyascents.com/2010/10/28/full-text-of-n-t-wrights-recent-st-andrews-lecture/>). Facem mențiunea că utilizarea acestui citat din teologul britanic nu echivalează cu îmbrățișarea întregii sale teologii, în special în ce privește aspectele doctrinei despre justificare. L-am folosit aici, deoarece în privința problemei discutate reușește să

surprindă în câteva rânduri aspecte esențiale ale gândirii gnostice așa cum se manifestă astăzi.

Trebuie să reținem de aici accentul pus pe iluminarea interioară și cultivarea unei spiritualități prioritar personale, rupte de comunitate, precum și – aspect foarte important – „trivializarea”, cum o numește autorul, lumii exterioare. Toate aceste elemente sînt prezente într-o măsura mai mare sau mai mică în toate mișcările supuse observației în acest text. Ele pot fi detectate în principal în sublinierea și propagarea uneori exclusivă a unei spiritualități personale superioare, de tip „secret”, iluminare și elitist (vezi de exemplu afirmația lui Ioan Demeter: „Așa că acum, când venirea Domnului este iminentă și privim la marile treziri din lumea întreagă (Africa, Brazilia, India, Egipt, China, Ucraina, Rusia) aflăm **secretul** care stă în proclamarea Cuvântului prin Duhul Sfânt” (subl. mea), dar mai ales în subminarea realității „cărnii”, a lumii exterioare reale, dînd impresia că aceasta contează prea puțin, spiritul, sufletul fiind prioritatea supremă. Astfel, credincioșii sînt chemați la a depăși dificultățile și încercările lumii exterioare reale (lipsuri, sărăcie, boli, moarte) minimalizîndu-i importanța și locul în economia mîntuirii și a vieții creștine. Într-o astfel de viziune, răul este mai mult iluzoriu. Nu toate mișcările supuse observației demonstrează în egală măsură aceste elemente. Din cîte se poate vedea, pînă acum mișcarea străjerilor nu a ajuns atît de departe încă. Însă cel mai grăitor exemplu rămîn sus amintitele „Declarații de credință” ale pastorului Chris, iar orice fel de asociere între „străjeri” și acesta trebuie să ne pună în alertă.

Creștinismul tradițional respinge orice astfel de dualism sau caracter ireal al lumii exterioare. Da, lumea este pervertită, întreaga creație este murdărită și afectată de cădere, așteptînd ziua în care și firea va fi „izbăvită” (Romani 8:21); dar în același timp ea este cît se poate de reală și ne afectează pe fiecare prin boală, necazuri, lipsuri, nevoi și moarte, toate **reale**. Numai „ziua aceea” va aduce eliberarea definitivă și completă a trupului și a creației.

3. Observații practice și de „bun-simț”

Din nou nu putem decît să amintim cîteva dintre implicațiile practice cele mai acute. De ce sînt aceste mișcări periculoase și sub aspect practic, nu doar teoretic-doctrinar?

În primul rînd atragem atenția asupra **manipulării** realizate printr-o prezentare deformată și exagerată a realității multor confesiuni și biserici. Se creează prin limbajul folosit impresia unui dezastru spiritual iminent a cărui soluție o reprezintă numai îmbrățișarea respectivelor învățături.

Caracterul său nondenominațional și faptul că nu se desfășoară în primul rînd în cadrul bisericilor locale duce la **slăbirea acestora din urmă** și crearea unei mase de credincioși tot mai nemulțumiți cu biserica lor și tot mai detașați de realitățile și problemele bisericii din care fac parte.

Prin caracterul prioritar experiențial, însoțit de abordarea defectuoasă și negativ „simplistă” a Scripturii (prezentată în parte mai sus la prima observație din partea 2) se produce o degradare și o trivializare a nevoii de învățătură, a teologiei ca disciplină de studiu și a nevoii studierii riguroase a Scripturii cu armele exegezei, care nu poate aduce decît un mare deserviciu bisericii pe termen scurt, mediu și lung.

Mai grav pentru destinul credincioșilor în spațiul și timpul acestei vieți, triumfalismul acestor mișcări produce **așteptări false**, ale căror neîmpliniri pot avea consecințe în unele cazuri de-a dreptul fatale. Exemplul oferit de un comentator (la nevoie se pot da date concrete) al celor două persoane decedate după ce fuseseră declarate vindecate de străjeri ar trebui să fie suficient. Nu putem să nu ne întrebăm de ce nu au fost înviate după aceea tot de străjeri.

În final, atragem atenția asupra unor **inconsecvențe** practice grave care ar trebui să dea de gîndit. Așa cum bine remarcă cineva, statistic vorbind nu există mai mulți bolnavi în bisericile baptiștilor decît în cele carismatice sau ale acestor mișcări (acolo unde există efectiv adunări locale de astfel de credincioși). Nu putem decît să formulăm concret următoarele întrebări cît se poate de reale: de ce îmbătrînesc și mor și acești oameni? De ce se îmbolnăvesc? De ce încărunțesc sau chelesc? De ce le mor și lor

neuronii? Toate aceste „degradări” vin tot în urma căderii în păcat din grădina Edenului. Și am putea continua, dar credem că ideea este cât se poate de clară.

Paginile de mai sus sînt observații care, pînă la un anumit punct, țin și de un anumit „bun-simț” hermeneutic și logic. Ar trebui să fie limpede pentru toți cititorii că aspectele punctuale subliniate nu contribuie în niciun fel la formularea unei viziuni care Îl limitează pe Dumnezeu, care afirmă că El nu mai poate efectua miracole sau lucrări excepționale astăzi. Niciun credincios sincer și autentic scriptural nu poate afirma acest lucru. Însă, așa cum spunea minunat un comentator, *nu de supranatural mă îndoiesc, ci de sursa lui*. Iar Dumnezeu ne-a lăsat mijlocul de a testa sursa: Scriptura. Ce am făcut este și un apel la a lua în serios Scriptura și a pune faptele în lumina ei. Nu încercăm să Îl închidem pe Dumnezeu în limite umane, dar credem că Scriptura ne oferă elementele pentru o evaluare a tuturor fenomenelor de acest tip, care, în cele din urmă, coboară miracolul de la statutul său de miracol. Prin definiție, miracolul este ceva ce transcende nivelul obișnuit de realitate, suspendându-i legile. A coborî miracolul la nivelul experienței zilnice și frecvente într-o asemenea măsură înseamnă a-l goli de înțelesul său.

Într-o vreme de profundă confuzie spirituală, credinciosul este chemat să țină „dreptarul învățăturilor sănătoase” într-un duh de „putere, de dragoste și de **chibzuință**” (2 Timotei 1:7).

Drd. Otniel Vereș